

УДК 378.663.147.091.3:811.161.3 (476.6)

**КАМУНІКАТЫЎНЫ АСПЕКТ У КУРСЕ “БЕЛАРУСКАЯ МОВА
(ПРАФЕСІЙНАЯ ЛЕКСІКА)”: З ВОПЫТУ ВЫКЛАДАННЯ**

Асіпчук А.М.

УА “Гродзенскі дзяржаўны аграрны ўніверсітэт”

г. Гродна, Рэспубліка Беларусь

Сярод асноўных мэт выкладання курса “Беларуская мова (прафесійная лексіка)” найбольш актуальнай, на нашу думку, з’яўляецца мэта “выпрацаваць і замацаваць практычныя ўменні і навыкі грамацкага карыстання вуснай і пісьмовай мовай” [1, с. 6].

Як паказвае практыка, камунікатыўны аспект адзін з самых складаных, таму што не ўсе студэнты-першакурснікі (а дадзеная дысцыпліна выкладаецца, як правіла, на першым курсе) з’яўляюцца носьбітамі роднай мовы, выкарыстоўваюць яе ў штодзённым жыцці, у працэсе навучання. Існуюць яшчэ і такія негатыўныя моманты, як адсутнасць беларускамоўнага асяроддзя, даволі слабая школьная падрыхтоўка менавіта ў плане вуснага маўлення, а таксама, на жаль, нізкая матываванасць студэнтаў пры вивучэнні беларускай мовы, адсутнасць рэальнага яе прымянення ў будучай прафесійнай дзейнасці (у параўнанні з беларускай замежнай мовай знаходзяцца ў больш выйгрышным становішчы).

У сувязі з пералічанымі вышэй неспрыяльнымі фактарамі перад выкладчыкамі дадзенай дысцыпліны першаснай задачай выступае павышэнне матывацыі студэнтаў у практычным выкарыстанні беларускай мовы. Немалаважную ролю тут адыгрывае асобнае стаўленне выкладчыка да роднага слова, імкненне павысіць прэстыж і значэнне беларускай мовы праз адраджэнне нацыянальнай самасвядомасці. Таму ўласным прыкладам неабходна дэманстраваць высокую культуру маўлення не толькі ў студэнцкай аўдыторыі, а і па-за яе межамі, у прыватных размовах, тым самым дэманструючы прыгажосць, багацце, трапнасць беларускай мовы.

Што да канкрэтных відаў працы, накіраваных на развіццё і ўдасканаленне камунікатыўных навываў, то найбольш важнымі, на наш погляд, будуць наступныя:

1. Пераклад тэкстаў. Мэтагодна прапаноўваць тэксты не толькі па спецыяльнасці (як правіла, вучэбнага і папулярнага падстыляў навуковага стылю), але і іншых стыляў маўлення, што адназначна садзейнічае ўзбагачэнню лексічнага запасу, прымушае шукаць словы-сінонімы, спецыфічныя для нашай мовы ўстойлівыя выразы і цэлыя сінтаксічныя канструкцыі. Рэгулярная праца над перакладамі з'яўляецца даволі дзейным сродкам для актывізацыі камунікатыўных навываў студэнтаў нефілалагічных спецыяльнасцей, для павышэння самаацэнкі ў плане валодання родным словам.

2. Вусныя паведамленні. Тыпавая праграма змяшчае вялікую колькасць самых разнастайных тэм рэфератаў-паведамленняў, прысвечаных вядомым аічынным і сусветным славуціям, гісторыі і культуралогіі, мовазнаўству і экалогіі, псіхалогіі і прыродазнаўству. Аднак студэнты могуць не абмяжоўвацца дадзеным пералікам, які прапаноўваюць складальнікі праграмы, а падрыхтаваць паведамленне на любую тэму, якая ім даступна. Дадзены від дзейнасці прадугледжвае смастойнасць, творчы падыход у перапрацоўцы (рэферыраванні) крыніц і, што найбольш важна ў камунікатыўным аспекце, вуснае беларускамоўнае выступленне перад аўдыторыяй. Дакладчык павінен не проста данесці пэўны аб'ём інфармацыі, а ўмець адказаць на пастаўленыя пытанні, быць гатовым да дыскусіі. Фарміруецца навыв публічнага выступлення, які з'яўляецца актуальным як у працэсе навучання, так і ў будучай прафесійнай дзейнасці.

3. Ролевыя гульні. Сітуацыя гульні фактычна адлюстроўвае рэальнае жыццё, прымушае студэнта задумацца, што сказаць і як сказаць (адна з адметных рыс – спантаннасць). Дадзены прыём навучання садзейнічае засваенню адметных для нашай культуры формаў маўленчага этыкету (прывітання, падзякі, просьбы, прабачэння, развітання, прынятага звароту да суб'ядніка і інш.); спрыяе ўменню падтрымаць гутарку, прадэманстраваць узровень маўленчай культуры пры абыгрванні сітуацый як у бытавой, так і ў прафесійнай сферы.

У працэсе навучання вышэйназваных відаў працы, безумоўна, не з'яўляюцца адзінымі і не абмяжоўваюць дзейнасць педагога. Кожны выкладчык мае свае дыдактычныя і метадычныя напрацоўкі, накіраваныя на ўдасканаленне і развіццё камунікатыўных навываў. Як заўважае Н.Э. Шандроха, “сённяшняя далёка не ўзорная маўленчая практыка патрабуе зарыентаваць змест лінгвістычнай падрыхтоўкі студэнтаў на дзейны аспект маўлення, сфарміраваць прафесійныя камунікатыўна-маўленчыя ўменні і навывкі з мэтай свабоднага і творчага карыстання мовай ва ўсіх сферах прафесійнай дзейнасці” [2, с. 3]. І з гэтай слушнаю думкай нельга не пагадзіцца.

ЛІТАРАТУРА

1. Беларуская мова (прафесійная лексіка) : тыпавая вучэб. праграма для выш. навуч. устаноў / склад.: М.Р. Прыгодзіч, Г.І. Кулеш, Н.П. Лобань; пад рэд. М.Р. Прыгодзіча. – Мінск : РІВШ, 2008. – 28 с.

2. Прафесійнае маўленне гісторыка: камунікатыўны аспект : вучэб.-метад. дапам. / аўт.-склад. Н.Э. Шандроха. – Гродна : ГрДУ, 2007. – 234 с.